

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

2023

Bhutánske kráľovstvo

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

Bhután patrí medzi najzavretejšie a najchudobnejšie krajiny sveta, pričom zároveň má jednu z najrýchlejšie rastúcich ekonomík na svete. Prispôsobuje sa globalizácii a buduje hospodárstvo, pričom zároveň zachováva svoje starodávne tradície.

Pre väčšinu obyvateľstva je hlavným zdrojom obživy poľnohospodárstvo a chov hospodárskych zvierat. V Bhutáne stále pretrváva feudálny systém, majiteľmi väčšiny tejto pôdy sú lamaistické kláštory a veľkostatkári. Bhután zamestnáva až 93% občanov v produktívnom veku. Ekonomika krajiny je jedna z najmenej rozvinutých. Okrem lesníctva a stavebníctva tu takmer vôbec nie je zastúpený priemysel. Aj napriek tomu, že väčšina obyvateľstva nemá v domácnosti zavedenú elektrickú energiu, pre Bhután je jej výroba v hydroelektrárnach a export do Indie hlavným ekonomickým odvetvím. Ďalšími exportnými položkami sú cement, karbidy vápnika, minerály a teakové drevo. V posledných rokoch sa v Bhutáne začal rozvíjať technologický sektor ako napríklad zelené technológie a elektronické obchodovanie.

Bhutánske zahranično-ekonomické vzťahy sú úzko späté s Indiou. India totiž financuje väčšinu projektov v oblasti hydro-energetiky, ktorá je základom Bhutánskej ekonomiky. Taktiež sa podieľa na výcviku bhutánskej armády a poskytuje mu významnú rozvojovú pomoc. Vďaka dohode o voľnom obchodnom vzťahu medzi oboma krajinami Bhután exportuje až 90% produktov do Indie a približne rovnaké množstvo zároveň z Indie importuje. Menou je bhutánsky ngultrum, ktorý je naviazaný na indickú rupiu, ktorá je taktiež akceptovaná ako zákonné platidlo.

Bhutánske hospodárstvo prešlo významnými štrukturálnymi zmenami, v súlade s platným päťročným plánom rozvoja krajiny, zameraný na znižovanie chudoby, pokles nezamestnanosti a diverzifikáciu priemyselnej základne. Rozvoj Bhutánu sa opiera o koncepciu hrubého národného šťastia – systému, ktorým sa štatisticky meria kvalita života ľudí a vyvažuje duchovný a materiálny pokrok. Koncept národného šťastia v niektorých oblastiach bráni v prosperite krajiny. Záujmy ako je banský priemysel alebo konvenčná energetika nie je vždy možné efektívne sklbiť s ekologickým prístupom. Podľa ústavy je nutné udržať zalesnených minimálne 65% plochy krajiny.

Cestovný ruch patrí medzi najvýznamnejšie odvetvia Bhutánskeho hospodárstva a to aj napriek významným cestovným obmedzeniam. Bhután má limitovanú návštevnosť na 30 000 turistov ročne, čím bráni masovému prílevom turistov s cieľom zachovať unikátne budhistické tradície a kultúru. Zároveň nie je do krajiny možné vstúpiť bez oficiálne prideleného sprievodcu. V tejto súvislosti je za návštevu Bhutánu stanovený denný poplatok 250 USD, ktorý pokrýva náklady na cestovanie, stravovanie a služby sprievodcu v krajine. Od tohto pevne stanoveného poplatku sú oslobodení občania Indie a Bhutánu, ktorí si môžu stanoviť vlastný rozpočet. Bližšie informácie o cestovaní do Bhutánu sa nachádzajú na stránke: www.kingdomofbhutan.com/travel

Základné makroekonomické indikátory

	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/2022	2022/23
Rast HDP	3,8%	4,4%	-2,4%	-3,7	4,1%	4,6%
HDP per capita	3 413	3 323	3 241	3 185	3 245	3 477
Inflácia	2,7%	2,7%	5,6%	7,3%	8,2%	5,9%
Nezamestnanosť	2,4%	2,7%	3,4%	4,8%	3,9%	3,6%

Zdroj: World Bank, National Statistics Bureau of Bhutan

Lokálna mena, výmenný kurz

1 ngultrum (BTN) = 100 chetrum

Výmenný kurz (rovnaký ako indická rupia), 1 EUR = 89,6 BTN; 1 USD = 82,8 BTN (máj 2023:)

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Hospodárstvo Bhutánu, jednej z najmenej rozvinutých krajín sveta, je tradične zamerané na poľnohospodárstvo a chov dobytka, ktoré stále zamestnávajú viac ako 50% obyvateľstva. Hlavný zdroj príjmov krajina získava z cestovného ruchu a predaja hydro-energie najmä do severných častí Indie. Medzi ďalšie sektory hospodárstva patria banský priemysel, ťažba stavebného kameňa a elektrotechnika. Bhutánska vláda v spolupráci s medzinárodnými organizáciami pripravila viacero reforiem, ktoré sa postupne realizujú. Tieto reformy by mali pomôcť k rozširovaniu výrobnjej základne a zlepšeniu sociálnej starostlivosti.

Reštriktívne opatrenia počas pandémie COVID-19 poškodili bhutánsku ekonomiku len marginálne, vzhľadom na jej stále relatívne malú previazanosť so svetom. V rámci novej iniciatívy chce Bhután vybudovať technologicko-priemyselný park v blízkosti hlavného mesta. Rastie taktiež záujem o digitalizáciu a IT sektor.

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

Po období dobrovolnej izolácie, Bhután otvoril dvere vonkajšiemu svetu až vstupom do Universal Post Union v roku 1961. V roku 1962 vstúpil do organizácie Plán Colombo, ktorý umožnil krajine kontakt s členskými krajinami južnej a juhovýchodnej Ázie s cieľom podporiť kooperatívny hospodársky rozvoj. V roku 1969 Bhután vstúpil do Svetovej poštovej únie a v roku 1971 sa stal členom OSN. Následne získal členstvo v súvisiacich agentúrach OSN vrátane Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky, Svetovej zdravotníckej organizácie a UNESCO. V roku 1983 bol Bhután jedným zo zakladajúcich členov SAARC, čím nadviazal vzťahy s Coordination Bureau of the Nonaligned Countries, Ázijskou rozvojovou bankou a Európskym spoločenstvom.

Bhután má nadviazané diplomatické styky s 22 štátmi, vrátane EÚ. 26.9. 2012 nadviazala Slovenská republika s Bhutánom oficiálne diplomatické styky, ktoré za slovenskú stranu pokrýva ZÚ Dillí. Bhután má honorárnych konzulov v 10 štátoch. Aktuálne je členom 45 medzinárodných organizácií OSN, WTO (Svetová obchodná organizácia), WTO (Svetová turistická organizácia), ESCAP, FAO, G-77, IBRD, ICAO, IMF, SAARC, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, WHO, IOC...

Iba India a Bangladéš majú rezidenčné veľvyslanectvá v Bhutáne. Bhután má rezidenčné veľvyslanectvá – v Dillí (pokrýva Nepál a Japonsko), Dháke (pokrýva Maldivy, Pakistan, Južnú Kóreu a Srí Lanku), Kuvajte a Bangkok. Krajina má tiež stále misie pri OSN v New Yorku a v Ženeve (pokrýva tiež niektoré európske krajiny a EÚ ako celok) a konzulát v Kalkate.

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

Systém organizácie a riadenia zahraničného obchodu a podpora exportu v krajine podlieha ministerstvu ekonomických záležitostí, ktoré upravuje obchodnú, investičnú a daňovú politiku v krajine ([Ministry of Economic Affairs](#)). Kontrolu nad devízovým hospodárstvom krajiny má Royal Monetary Authority of Bhutan ([RMA Bhutan](#)). Táto inštitúcia pomerne často zavádza monitorovacie mechanizmy exportných a importných aktivít podnikateľských subjektov krajiny, zabezpečuje stabilitu meny, podporuje rast produktívnych zdrojov, upravuje otázky exportných pôžičiek komerčných bánk a zabezpečuje menové a úverové aktivity v krajine.

V Bhutáne existujú dve základné dane – Business Income Tax (BIT) a Corporate Income Tax (CIT). Obe vo výške 30 %. V Bhutáne sa ďalej platia priame dane z motorových vozidiel, pôdy, nehnuteľného majetku, zdravotné a miestne dane. Ich výška sa pohybuje 3 – 30 %.

Každá firma, ktorá chce podnikáť v teritóriu sa musí zaregistrovať na Regional Revenue and Customs Office ([RRCO](#)), ktorý vydáva licencie - povolenie na obchodovanie v teritóriu.

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

Viac informácií o daňovom systéme je možné získať na stránke [Asia trade hub](#). O tendrovom systéme na stránkach [Government tenders Bhutan](#), [Bhutan Tenders](#), [Tender Tiger](#).

c) Verejné obstarávanie

Podrobnejšie informácie možno nájsť na stránkach, [Business Bhutan](#), [National portal of Bhutan](#). Systém vyhlasovania a priebeh tendrov je pomerne prehľadný a spravodlivý a darí sa v nich uspieť aj slovenským firmám.

d) Zmluvná základňa

Slovenská republika nemá s Bhutánom podpísanú žiadnu bilaterálnu zmluvu.

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície

Bhutánske firmy neprejavujú záujem o investovanie v SR. Obchodná spolupráca sa sústreďuje hlavne na tovarovú výmenu. Vláda sa snaží podporiť vstup PZI do krajiny. Investície v krajine sa realizujú prostredníctvom Ministerstva ekonomických záležitostí (MoEA).

b) Energetická politika krajiny

Energetickú politiku krajiny upravuje Oddelenie obnoviteľnej energie spadajúce pod ministerstvo ekonomických záležitostí Bhutánskeho kráľovstva. Prakticky všetka elektrická energia v krajine sa generuje vo vodných elektrárňach, pričom všetka nadbytočná produkcia smeruje do zväzových štátov severovýchodnej Indie – ide o najväčšiu exportnú položku Bhutánu vôbec.

c) Veda, výskum a vývoj, inovácie

Uvedenej problematike sa venuje súhrnný materiál na webovej stránke [Bhutan Science & Technology News Feed](#).

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

Zahraničný obchod je úzko koncentrovaný na Indiu, s ktorou sa realizujú viac ako dve tretiny všetkého bhutánskeho obchodu. Vývoz tvorí predovšetkým transfer energie z vodných zdrojov, ktorý produkuje 50% celkových príjmov z exportu krajiny. Aj do budúcnosti sa predpokladá, že projekty v oblasti vodnej energetiky budú hlavným zdrojom nových pracovných príležitostí a kvantitatívneho rastu ekonomiky. Medzi ďalšími top vývoznými komoditami sú zliatiny železa, čiastočne spracované výrobky zo železa, karbidy, cement, drevo, kaučuk a potraviny.

Dovoz krajiny má v posledných rokoch rastúcu tendenciu a jeho skladba dokazuje rastúce nároky obyvateľov. Dovážajú sa najmä pohonné hmoty a mazivá, produkty železa, hydraulické turbíny a iná hydro-technika.

Medzi Indiou a Bhutánom platí dohoda o voľnom obchode, ktorá zjednodušuje bezcolný dovoz. Táto má dlhodobú tradíciu. Pre ostatných dodávateľov sú v platnosti „Rules and Procedures of Import From Third Countries“, ktoré upravuje ministerstvo obchodu a priemyslu krajiny.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

V mil. USD	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Export	565,8	648,7	659,2	752,2	700,1	686,6
Import	978,7	944,2	910,3	1 170,3	1 434,2	1 090,2
Bilancia	-412,9	-295,5	-251,1	-418,1	-734,1	-403,6

Zdroj: Ministry of Finance, Kingdom of Bhutan

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

Najväčšími importnými položkami v uplynulom roku boli spracovacie jednotky, ostatné oleje a preparáty, koksovateľné uhlie, palivá a ryža.

Najväčšími exportnými položkami v rovnakom období boli výrobky zo silikónu, rôzne druhy prírodného kameňa, ferozliatiny a cement.

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

Najväčšími obchodnými partnermi Bhutánu boli v uplynulom roku z **pohľadu exportu**: India, Bangladéš, Taliansko, Nepál a Južná Kórea. Najväčšími obchodnými partnermi Bhutánu z **pohľadu importu** sú: India, Čína, Thajsko, Singapur a Hongkong.

e) Vývoj zahraničného obchodu so SR

Obchodná výmena medzi SR a Bhutánom je mimoriadne nízka a rádovo sa pohybuje od nuly do pár tisíc EUR. V uplynulom roku SR importovala tovar v hodnote 300 EUR a exportovala do Bhutánu tovar v celkovej hodnote 706 tis. EUR.

V. MOŽNOSTI SPOLUPRÁCE SO SR

a) Vyhodnotenie možností spolupráce so SR

Potenciálne možnosti rozvoja ekonomickej spolupráce sú v oblasti zelených energií, drevopriemyslu, poľnohospodárstva a potravinárskeho priemyslu. Bhután má záujem o investície resp. technológie do ťažobného priemyslu a následného spracovania za využitia ferozliatin. Veľmi zaujímavé sú tiež verejné obstarávania na budovanie infraštruktúry v krajine. Taktiež zaujímavé môžu byť projekty vodného hospodárstva, meracie a monitorovacie zariadenia, inovátné riešenia pre priemysel a pod.

Potenciálny obchodný partner Bhutánu by mal zohľadniť kultúrne špecifiká krajiny. Bhután je krajina, ktorá si úzko stráži tradície, kultúru a jednoduchosť domorodého obyvateľstva (Internet zaviedla krajina až v roku 2000, TV vysielanie v roku 1999 a mobilné telefóny v roku 2003.) V krajine je niekoľko tzv. „zakázaných území“, do ktorých je povolený vstup len v čase hlavných festivalov na zvláštne povolenia.

b) Praktické informácie pre exportéra a importéra

Kontaktné internetové adresy na príslušné inštitúcie

- National portal of Bhutan – www.bhutan.gov.bt/government
- Ministry of Economic Affairs – www.moea.gov.bt
- Ministry of Finance of Bhutan – www.mof.gov.bt
- Tourism Council of Bhutan – www.tourism.gov.bt
- National Statistics Bureau – www.nsb.gov.bt
- Royal Monetary Authority of Bhutan – www.rma.org.bt
- Bhutan Chamber of Commerce and Industry – www.bcci.org.bt
- Ekonomické informácie – bhutan.com/economy

Víza

Turistický ruch v Bhutáne je prísne kontrolovaný. Občania SR podliehajú vízovej povinnosti a musia byť držiteľmi cestovného pasu s platnými vstupnými vízami.

Viac informácií ohľadom vízového styku a povolenia na vstup je možné získať na:

- Ministry of Foreign Affairs (Visa Section) – <http://www.mfa.gov.bt/visa>
- Bhutan Tourism Corporation – http://kingdomofbhutan.com/visitor/visitor_1_.html

31. máj 2023